

Verev lemmalts – ohtlikult leviv liik

Kergelt paljunev võõrliik on raskelt tõrjutav.

Verev lemmalts (*Impatiens glandulifera*) on kõrge, põneva kuju ja meeldiva lõhnaga roosade õitega taim (ingl *policeman's helmet* – politseiniku kiiver). Suve lõpul valmivad pruunid seemned varre tipus olevates kupardes. Kui neid puudutada, lendavad seemned ehmatavalt valju plöksatusega kuni 7 m kaugusele.

Eksootilise välimusega lill on pärit Indiast. Eestis on taim kantud ohtlike võõrliikide nimekirja, aga Lääne-Euroopas peetakse teda juba invasiivseks liigiks. Ilmselt on vaid aja küsimus, millal see suurekasuline, hea levimisvõimega, vastupidav liik hakkab ka Eestis probleeme põhjustama.

LEMMALTS MINU SUVEKODUS

Esimene isiklik kokkupuude vereva lemmaltsaga jääb minu jaoks viie aasta ta-

gusesse aega. Nägin seda taimet Kalvis varemete vahel õitsemas, korjasin siis mõned seemned ja panin maakodusse kasvama. Järgmise paari aastaga moodustasid lemmaltsad kena kogumiku kuuri seina ääres. Tore oli jälgida kimalasi, kes õite sisse ära kadusid, ning plöksida seemneid mitme meetri kaugusele. Eelmisel aastal õitses üks taim tiigi ääres, kuid sel suvel oli neid juba sada ja igal pool – metsa servas, tiigi ääres, kuuri lähedal puude vilus. Nüüd ma juba teadsin, et tegemist on iseloomult vallutava võõrliigiga. Möödunud suvel hääletamisega reisisid nägin neid Leedu ja Poola teede ääres, kohati ka massiliselt.

Teadvustanud endale ohu suurust, algas taimede hävitamine. Mis muud kui kummikud jalga ning tiigi serva kitkuma. Osa lilli oli seal niitmise üle elanud ja õitses, olles ligikaudu 20 cm kõrgused ning väga haprad. Ilmselt on tegu

üsna plastilise liigiga, kuna tavaliselt on verev lemmalts 150–200 cm kõrge õnsate vartega hiiglane. Kokkukogutud õitsvad taimed viskasin lõkke jaoks mõeldud risuhunnikule, et vältida kokkupuudet maapinnaga, sest sõlmekohtadest tekivad uued juurealgmed ning ülesrebitud taimed juurduvad jälle kiiresti.

Aga üllatuseks õitsesid samad taimed risuhunnikul veel kaks nädalat hiljemgi, kuigi arvasin, et veerohked taimed näruvad seal ruttu. Need õitsesid ja kasvatasid seemet, olles ohverdanud oma alumised lehed, nii et näha oli vaid päikese käes pleekinud vars, millel ladvas õied ja valmivad seemnekuprad.

Lisaks tuli varem puhtaks tehtud kohtades ette võtta uus rohimine.

TÕRJEKS HERBITSIIDID EI SOBI

Miks peab seda visa ja vintsket taimet üldse hävitama? Kui jätta tõrje tegemata, vallutab taim vabalt kasvades suured maa-alad ning surub välja kodumaised taimeliigid, kujundades sellega keskkonda ümber.

Washingtoni osariigi umbrohukontrolli paneeli (*Washington State Noxious Weed Control Board*) andmetel mõjuvad herbitsiidid sellele liigile õige vähe. Mehaaniline tõrje see-eest on üsna tõhus, ka söövad taimet kariloomad.

Kuna tegu on üheaastase pindmise juurestikuga taimel, kellel pole okkaid ning kes pole ka fototoksiline, võib teda paljaste kätega kitkuda. Seda oleks mõistlik teha õitsemise algul, kui taim on juba kergesti äratuntav, aga pole veel pudenevaid seemneid. Ta tuleb tõmmates kergesti välja. Juurtega eemaldatud taim tuleks põletada või tal õied küljest ära võtta, et seemned ei saaks pikema seismisel valmida.

Paraku võib mullas peituda seemnepank, millest järgmisel aastal sirguvad uued taimed. Koloonia tekkeks piisab ühestainsastki.

SIRGI SAAR

